دکتور سالح ئیبراهیمی

سوورەی سەبا ٥٤ ئایەتە

سوورەی سەبا لە مەککە هاتۆتە خوارێ و بە (بسم‌الله)وە ٥۴ ئایەتە.

بە ناوی خوای بەخشەر و دڵاوێن.

پەسن و سپاس بۆ خوایێ کە هەرچی لە ئاسمایەکان و زەویدان تایبەتی ئەوە، و لەو دنیاش سپاس و پەسن تایبەت بەوە و هەر لە خۆی دەوەشێتەوە و هەر بە خوا دەکەوێ و هەر ئەویشە لەکارزان و ئاگادار بە ناخی هەموو شتێ ﴿١﴾ هەرچێ بە زەویدا ڕۆچێ و هەرچی لە زەوی بێتە دەرێ و هەرچێ کە لە ئاسمان بێتە خوارێ و هەرچی بە ئاسماندا هەڵگەڕێ دەیزانێ، ئەو دڵاوا و خەتابەخش و لێبوورە ﴿٢﴾ کافران و تیان: قیامەت بۆ ئێمە نابێ، بڵێ: بەڵێ بە پەروەرێنەرم کە زانا بە نادیار و بە غەیبە سوێند کە بۆتان دێ، هەرشتێکی بە ئەندازەی تۆزقاڵە زەڕڕە (کەمووسکە)یەک لە ئاسمانەکان و زەویدا هەبێ لە خوا ون نابێ، چکۆلەتر و گەورەتر لەوەیش هەموو لە کتێبی ڕوونکەرەوە (لەوحەلمەحفووز)دا هەیە ﴿٣﴾ تا کەسانێ کە بڕوایان هێناوە و کاری شیاویان کردووە، پاداشیان بداتێ، بۆ ئەوان لێبووردن و ڕسق و ڕۆزی پاکژ و جێی تەرخانکراو و باش هەیە ﴿۴﴾ ئەوانەی کە هێرش دەکەنە سەر نیشانەکانی ئێمە وا دەزانن کە لە ژێر دەسەڵاتی ئێمە دەرئەچن، بۆ ئەوان ئازارێکی سەخت و دەردهێنەر هەیە ﴿٥﴾ ئەوانەی کە زانستیان هەیە ئەزانن ئەوەی کە لە لایەن پەروەرێنەرتەوە بۆ تۆ هاتووە ئەوە هەقە و بۆ ڕێی خوای دەسەڵاتداری پەسن دراو ڕێنوێنی دەکا ﴿۶﴾ ئایا دەتانەوێ ڕێنوێنیتان بکەین بۆ لای پیاوێ کە هەواڵتان پێ‌ئەدا و ئەڵێ: (مردن و) بە تەواوی ئێسک و پرووسکیشتان پووا، سەرلەنوێ زیندوو دەبنەوە ﴿٧﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

ئایا بە دەم خواوە درۆ دەکا یا شێتە؟ نا (هیچیان نییە) ئەوان کە بڕوایان بە ئاخیرەت نییە لە عەزابدان و سەخت لەڕێگا دوورن ﴿٨﴾ ئایا بۆ بەردەم یا پشت سەری خۆیان لە ئاسمان و زەویدا ناڕوانن، (تا وزەی خوایان بۆ دەربکەوێ)، ئەگەر بمانەوێ ئەوان (بە بوولەرزەیەک) لە زەویدا نوقم دەکەین یا تاتەبەردێ لە ئاسمانەوە بەسەریاندا دەڕێژین، لەمەدا بۆ هەر بەندەیەک کە بۆ لای خوا دەگەڕێتەوە نیشانە و ئامۆژگاری و پەندێک هەیە ﴿٩﴾ ئێمە لە خۆمانەوە زێدە بەشێکمان دابوو بە داود، ئەی کێوەکان و ئەی باڵندەکان لەگەڵ ئەودا (لە پەسن وتنی خوا هاودەنگ بن، ئاسنمان بۆ نەرم کرد ﴿١٠﴾ کە تۆ بالاپۆش لە زرێ و ئاسن دروس بکە، گەوچن (بە ئاڵقەچندرابێ) لە ئەندازەدا بن، با کارەکانتان باش و پوختە بێ، بە ناخی کاری ئێوە بینام ﴿١١﴾ بۆ سولەیمان «با»مان کەوی و ڕامکرد، بەیانیان ڕێگای مانگێکی دەبڕی و ئێوارانیش مانگە ڕێیەک دەڕۆیی، کانیێکی مسی تواوەمان بۆ جاری کرد و دەستەیێ لە جنۆکە بە فەرمانی پەروەرێنەری کاریان بۆ دەکرد و ئەگەر یەکێ لەوانە لە فەرمانی ئێمە لای بدابا عەزابی ئاگری سووتێنەرمان پێدەچێژان ﴿١٢﴾ هەرچی دەیویست ئەوەیان بۆ دەکرد هەر لە کۆشک و تەلارەوە تا کۆتەڵ (هەیکەل) و دەفر و کاسەی زلی وێنەی حەوزی گەورە و چەندین مەنجەڵ و تیانەی گەورە و گوشادی دابەسراوی پتەومان بۆ سلێمان سازدا. ئەی ماڵ و خێزانی داوود! شوکری خوا بکەن، لە عەبدەکانم کەمتر شوکرێ دەکەن ﴿١٣﴾ لەو وەختەیشدا مراندمان ئەگەر مۆریانە و بوونەوەری دارخۆر نەبوایێ و دارعەساکەی نەخواردایێ کەس بە مردنی نەدەزانی؛ وەختێ ڕەتی برد و لەپڕ تەکانی خوارد و کەوت بۆ جنۆکەکان دەرکەوت، ئەگەر نادیار و پێواریان بزانیبا ئەونە لە نێو ئەو ئازارە پڕ لە سووکایەتییەدا نەدەمان ﴿١٤﴾

بۆ خەڵکی سەبا لە جێی ژیانیاندا نیشانەیەک (لە هێزی خوا) هەبوو، دوو ڕیزە باغی (گەورە هەبوو) یەک لە لای ڕاست و ئەوی دیکە لای چەپ (بە میوەی زۆرەوە بەوانم دابو و پێم وتن:) لە ڕسق و ڕۆزی پەروەرێنەرتان بخۆن و شوکری ئەو بکەن، شارێکی پاک و خاوێن و (خوا:) پەروەرێنەری لێبور ﴿١٥﴾ ئەوان ڕوویان لە خوا وەرگێرا، ئێمەیش سێلاوی ئاوی (بەربەند و سەد و) داری گەزووبەندی وێرانکەرمان بەسەرا ڕشتن و دوو باغی (پڕ بەرەکەتی) ئەوانمان کردە دوو باغی (بێبایەخ) میوەی داری سیواک و تفتوتاڵ و مازوو داری گەزۆ (گزیچار) و کەمێ لە داری سیدر (کنار: داری نەبگ)مان بۆ هێشتنەوە ﴿١٦﴾ ئابەمجۆرە سزامان دان لەبەر ئەوەی سپڵە و ناسپاس بون؛ ئایا بێجگە لە ناسپاسان کەسانێتر سزا و ئازار ئەدەین؟ ﴿١٧﴾ لە نێوان ئەوان و گۆندی و شارگەلێ کە پیت و بەرەکەتمان تێ خستبوو چەند شارۆچکە و ئاوایی‌گەلێکمان لە پاڵ یەکترا ئاوەدان کردنەوە و مەودای نێوا نیانمان بە ئەندازە دانا (پێمان وتن) شەوانە و ڕۆژانە لەواندا بەبێ وەی بگەڕێن ﴿١٨﴾ (ئەم خەڵکە ناسپاسەی سەبا) وتیان: ئەی پەروەرێنەری ئێمە! شارە زنجیرەکانی ئێمە ماوەی سەفەری لە یەکتر دوور بخەنەوە (تا هەژاران شان بە شانی ئێمە بەمجۆرە هاتوچۆ نەکەن) ئەوانە غەدریان لە خۆیان کرد و ئێمەیش ئەوانمان کردە پەند و چیرۆک (بۆ خەڵکیتر) و کۆڕ و کۆمەڵگای ئەوانمان لێک پرش‌وبڵاو کرد، لەمەدا نیشانەکانی پەند و ئامۆژگاری وەرگرتن بۆ هەر خۆڕاگری شوکرانەبژێرێک هەیە ﴿١٩﴾ شەیتان لەبابەت ئەوانەوە گومانی خۆی جێبەجێ کرد، جا بێجگە لە دەستەیێ لە بڕواداران ئەوانی دیکە هەموو پەیڕەوییان لەو (شەیتان) کرد ﴿٢٠﴾ شەیتان دەسەڵاتێکی بەسەر ئەواندا نەبوو (کە بەزۆر وەدووی خۆیان بدا) مەگەر (هەرئەوونە بوو شک و دڕدۆنگی خستە دڵیان) تا بزانین چ کەسێ باوەڕی بە ئاخیرەت هەیە و چ کەسێ لەوانە لە شکدایە پەروەرندەت بەسەر هەموو شتا چاوەدێرە ﴿٢١﴾ بڵێ: هاوار لەو شتانەی غەیری خوا بکەن کە بە خەیاڵ بە شەریکی خوای دەزانن (ئەوانە ناتوانن یارمەتیتان بدەن چونکە) بە ئەندازەی زەڕڕەیەک (سەنگی مێروولە وردەیەک)یان لە ئاسمانەکان و زەویدا بە دەس نییە، ئەوان لەو دووانەدا (ئاسمانەکان و زەوی) هاوبەشی خوا نین و (یارمەتی خوایان نەداوە) ﴿٢٢﴾

تکا و پاڕانەوە لای خوا بێ‌سوودە، مەگەر لەبابەت پاڕانەوەی کەسێ کە خوا ئیجازەی پێ‌بدا، تا هەردەمێ ترس و لەرز لە دڵیان لابچێ پێیان دەڵێن: پەروەرندەتان چی وت؟ ئەڵێن: قسەی هەقی وت، هەر ئەو پلە و پایەی بەرز و گەورەیە ﴿٢٣﴾ بڵێ: لە ئاسمانەکان و زەوی چ کەسێ ڕسق و ڕۆزیتان ئەدا، بڵێ: خوا (ی تاقانە)، بەڕاستی ئێمە یا ئێوە لەسەر ڕێگای شارەزاین یا لە نێو لاڕێییەکی دیار و ئاشکراداین ﴿٢٤﴾ بڵێ: ئەگەر ئێمە تاوانێک بکەین لە ئێوە ناپرسنەوە و ئەگەر ئێوەش کاری کرێت و ناڕەوا و ناحەز بکەن لە ئێمە ناپرسنەوە ﴿٢٥﴾ بڵێ: پەروەرێنەرمان ئێمە و ئێوە کۆ دەکاتەوە، لە پاشان بە هەق داوریمان لە نێواندا دەکا، هەر ئەوە داوەری زانا ﴿٢٦﴾ بڵێ: بە من نیشان بدەن ئەوانەی کە بە شەریک و هاوبەشی خواتان ئەزانی، وا نییە هەر خوایە فرە بەدەسەلات و لەکارزان ﴿٢٧﴾ ئێمە تۆمان نەنارد مەگەر بۆ هەموو کەسێ مزگێنیدەر و ترسێنەر بی، بەڵام زۆربەی خەڵک نازانن ﴿٢٨﴾ دەڵێن: ئەگەر ڕاستبێژن ئەم بەڵێن و وەعدەی (ڕۆژی بەرپیە) کەی دێ ﴿٢٩﴾ بڵێ: بەڵێنی ئێوە ڕۆژێکە، ساتێکیش پاش و پێشی بۆ نییە ﴿٣٠﴾ ئەوانەی کافرن وتیان: ئێمە قەت بەم قورئانە و بە کتێبەکانی دیکەی بەر لەمە بڕوا ناهێنین، خۆزگە ئەم ستەمکارانەت دەدی کە لە پێشگای پەروەرێنەریاندا (بۆ سزا و جەزا) ڕاگیردراون هەندێ ئاوڕ بۆ لای هێندیکیان دەدەنەوە لەگەڵ یەک دەئاخێون و قسە دەکەن و یەکتر تاوانبار دەکەن، (چەوساوەکان) بە خۆبە زلزان و ملهوڕەکان دەڵێن: ئەگەر ئێوە نەبوایێن بەڕاستی ئێمە بڕوادار بووین ﴿٣١﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سا لح ئیبراهیمی

ئەوانەی کە خۆیان بە زل ئەزانی بە چەوساوەکانیان وت: ئایا ئێمە ئێوەمان لە ڕێنوێنی گێڕایەوە دوایی کە بۆتان هات؟! بەڵکوو خۆتان تاوانبارن (بێخود مەیخەنە سوکری ئێمە) ﴿٣٢﴾ چەوساوەکان بە خۆبە زلزانانە کانیان وت: هەر گەڕتان تێدەهاڵاندین و تێدەپێچاین و فێڵ و پیلانەکانی ئێوە لە شەو و ڕۆژدا (بووە هۆی لاڕێیی ئێمە) کاتێ کە دەستوورتان پێ ئەداین کە خوا ئینکار بکەین و هاوبەشی بۆ دابنێین، ئەوانە کاتێ کە ئازاری (ئیلاهی) دەبینن پەشیمانی خۆیان دەشارنەوە (نەوەکوو زۆرتر ڕیسوا بن)، ئێمە کۆت و زنجیر دەخەینە ملی کافران، ئایا بێجگە لەوەی دەیانکرد سزایێ تریان پێ‌ئەدرێ ﴿٣٣﴾ هەتا ئێستا هەر پێغەمبەرێکمان ناردۆتە هەر ئاوەدانییەک لە ئێمەیان بترسێنێ هەر ئەوانەی لەوپەڕی خۆشیدا ژیاون گوتوویانە بەو شتانەی ئێوە پێی ڕاسپێردراون باوەڕ ناکەین ﴿٣٤﴾ وتیان: ماڵ و منداڵی ئێمە (لە هەمووتان) زیاترە (و ئەمە نیشانەی ئەوەیە خوا ئێمەی خۆشدەوێ)، ئێمە (قەت) سزا نادرێین ﴿٣٥﴾ بڵێ: پەروەرێنەرم بۆ هەرکەس کە بیەوێ ڕسق و ڕۆزی زیاد یا کەم دەکا، (ئەمە پێوەندی بە نێزیکی درگای خوا نییە)، بەڵام ئاپۆر و کۆمای زۆربەی خەڵک نازانن ﴿٣٦﴾ ماڵ و منداڵی ئێوە قەت نابێتە هۆی ئەوە کە ئێوە لە من نێزیک بکاتەوە، مەگەر ئەوانەی بڕوا بێنن و کاری چاک ئەنجام بدەن، بۆ ئەوانە پاداشی دووچەندان لە بەرامبەر کارگەلێکەوە کە کردوویانە هەیە، ئەونە لە هۆدەگەلێ (بەهەشتدا) لە ئەمن و حەسانەوەدان ﴿٣٧﴾ کەسانێ کە بۆ بێ بایەخ کردنی نیشانەکانی ئێمە دەکۆشن، لایان وایە لەبن دەسەڵاتی ئێمە دەرئەچن، ئەوانە لە عەزابی خوا حازر دەکرێن و دەتلێنەوە ﴿٣٨﴾ بڵێ: پەروەرێنەرم ڕسق و ڕۆزی بۆ هەرکەس کە بیەوێ پەرەی پێی ئەدا و بۆ هەرکەسیش کە بیەوێ کەمی دەکاتەوە، هەر شتێک کە ببەخشن خوا تێی‌هەڵدێنیتەوە و تۆڵەی دەداتەوە و جێگەی پڕ دەکاتەوە، ئەو باشترینی ڕۆزیدەرانە ﴿٣٩﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتورسالح ئیبراهیمی

ڕۆژێ هەموویان خڕ دەکاتەوە و لە پاشان بە مەلائیکە دەڵێ: ئایا ئەمانە ئێوەیان دەپەرست؟ ﴿٤٠﴾ (ئەوانە) وتیان: تۆ بێخەوشی، تەنیا تۆ پشتیوانی ئێمەی نەک ئەوان، بەڵکوو جنۆکەیان دەپەرست، زۆربەیان بەوانە بڕوادار بوون ﴿٤١﴾ ئەمڕۆ هیچیەک لە ئێوە سەبارەت بە یەکێتر خاوەنی سوود و زیانێ نییە و بە ستەمکاران دەڵێین: عەزابی ئاگرێک بچێژن کە بە درۆتان دەخستەوە ﴿٤٢﴾ هەرکاتێ نیشانە ڕوونەکانی ئێمەیان بە سەردا بخوێندرێتەوە دەڵێن: ئەمە (محەمەد) نییە مەگەر پیاوێک کە دەیەوێ ئێوە لەوەی باووباپیرانتان دەیانپەرست بتانگێڕێتەوە، دەڵێن: ئەمە (قورئان) بێجگە لە درۆیێ گەورە کە بە دەم خواوە ڕاتانگەیاندووە شتێ تر نییە، کافران کاتێ هەقیان بۆ هات وتیان: ئەمە نییە مەگەر جادوو و سیحرێکی دیار و ئاشکرا ﴿٤٣﴾ بەر لەمە کتێبێ کە بیخوێننەوە بەوانمان نەدابوو و بەر لە تۆیش ترسێنەریکمان بۆیان نەناردبوو ﴿٤٤﴾ کەسانێ کە بەر لەوان (قوڕەیشیەکان) پێغەمبەرانیان بە درۆ خستەوە و ئەوان بە یەک دەیەم لەوەی بەوانمان (ئۆمەتەکانی پێشوو) دابوو نەگەیشتوون، جا بەم حاڵەشەوە پێغەمبەرانی ئێمەیان بە درۆ خستەوە، جا ئازاری ئێمە چەن سەختە ﴿٤٥﴾ بڵێ: تەنیا یەک ئامۆژگارییەکتان دەکەم و ئەویش ئەمەیە یەک یەک و دوو دوو بۆ خوا ڕاپەڕن و ڕاوەستن و لە پاشان بیر بکەنەوە تا بزانن دۆست و هاونشینی ئێوە (محەمەد) شێت نییە، ئەو هەر تەنیا دەیەوێ لە هاتنی ئازارێکی سەختی خوا بتانترسێنێ ﴿٤٦﴾ بڵێ: هەر مزەیەکم لە ئێوە ویستووە بۆ خۆتان، مزەی من (لەسەر هیچ کەس نییە) مەگەر لەسەر خوا، هەر ئەویشە کە بەسەر هەموو شتێکدا شایەد و نازرە ﴿٤٧﴾ بڵێ: بەڕاستی پەروەرێنەرم قسەی هەق دەخاتە (نێو دەروونی پێغەمبەری خۆی)، (هەر بۆ خوێشی) فرەزانی نادیار و پێوەرەکانە ﴿٤٨﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتورسا لح ئیبراهیمی

بڵێ: ڕاستی جێی پڕوپووچی گرتەوە و چرووک هیچ باوێکی نەماوە و تازە قەت دووبارە ناگەڕێتەوە ﴿۴٩﴾ بڵێ: ئەگەر لاڕێ بم زیانەکەی تەنیا بۆ منە، ئەگەر ڕێنوێن بم لەبەر ئەوەیە کە پەروەرێنەرم فەرمانم بۆ دەنێری، ئەو ژنەوایەکی نێزیکە ﴿۵٠﴾ ئەگەر ببینی کاتێ کە سەخت ئەترسن و هاواریان لێبەرز دەبێتەوە، جا هیچ ڕزگار بوون و دەرەتانیان نییە، لە پەناوە لە گیر کەوتوون ﴿۵١﴾ (لەو حاڵەدا) دەڵێن: بڕوامان بەو (قورئان) هێنا، بەڵام چلۆن لەو شۆینە دوورەوە دەسیان پێی دەگا ﴿۵٢﴾ کە لە پێشدا حاشایان لێ کردبوو لە دوورەوە و لە نەدیتە هەر بوختانیان بۆ دەهاویشت (و پێغەمبەر و قیامەتیان بە گاڵتە دائەنا) ﴿۵٣﴾ لە نێوان ئەوان و ئارەزوویێ کە دەیانکرد جیایی ساز درا، هەروەکوو سەبارەت بە پەیرەوان (و هاوبیرانیان) لە بەرا ئەمە کرا، بەو دەرچوون ئەوانە لە شک و دوودڵێدا سەختا بوون ﴿۵۴﴾

سوورەی فاتیر ٤٥ ئایەتە

سوورەی فاتیر لە مەککە هاتۆتە خوارێ و بە (بسم‌الله)وە ۴۵ ئایەتە.

بە ناوی خوای بەخشەر و دڵلاوێن.

هەموو پەسنێ بۆ خوایە کە خوڵقێنەری ئاسمانەکان و زەوییە، فریشتانی دوو باڵی و سێ باڵی و چوار باڵی کردۆتە ڕاسپاردە، ئەو هەرچی لە بەدیهێنان بیەوێ زیادی ئەکا، بەڕاستی خوا بەسەر هەموو شتێکدا بەدەسەڵاتە ﴿١﴾ هەر (درگایەکی) خێر و ڕەحمەت کە خوا بۆ خەڵکی بکاتەوە، کەس ناتوانێ بیبەستێ و گاڵەی بدا ئەگەر ئەویش گاڵەی بدا و بیبەستێ، جا بێجگە لەو کەس ناتوانێ بیکاتەوە، هەر ئەویشە فرە بەدەسەڵات و لەکارزان ﴿٢﴾ ئەی خەڵکینە! نیعمەتێ کە خوا بە ئێوەی داوە بیهێننەوە بیر، ئایا بێجگە لە خوا بەدیهێنەرێتر هەیە کەلە ئاسمان و زەوی ڕۆزیتان بدا؟ بێجگە لەو خوایێ تر نییە، جا چلۆن درۆ دەکەن و لە هەق لائەدەن ﴿٣﴾

Dr. Saleh Ebrahimi